

Noves esperances per al tritó del Montseny

El petit ambifi endèmic, que es troba en alguns torrents del massís, ara és objecte d'estudi en un projecte Life de la Unió Europea

Text: **Manel Aresté**

El tritó del Montseny és un petit amfibi descobert l'any 2005 que viu a uns quants torrents del massís i que és l'únic vertebrat endèmic de Catalunya. Es troba en un molt greu perill d'extinció i des d'institucions com el Zoo de Barcelona es treballa per a la seva supervivència, tant protegint i millorant el seu hàbitat com amb la cria en captivitat per poder alliberar exemplars i eixamplar així la seva àrea de distribució.

Ara s'han obert nous horitzons d'esperança per aquesta emblemàtica espècie, ja que la Unió Europea ha atorgat al Zoo un programa *Life-Natura* per a la conservació del tritó del Montseny. Aquests programes, que comprenen una important aportació econòmica, es donen a projectes dins de l'àmbit de la UE que tenen una especial rellevància per la protecció i millora de la natura als espais designats dins de Xarxa Natura 2000.

La presentació d'un programa *Life* amb possibilitats de ser acceptat a la UE no resulta fàcil ja que comporta una gran feïnada: accions i projectes detallats i justificats, pressupostos minuciosos, fermes bases científiques a les directius de les accions previstes, una planificació ben estructurada i, finalment, donar resposta a les moltes preguntes i condicions que són requerides per al vistiplau dels tècnics europeus. L'equip de tècnics de la Diputació de Barcelona (soci coordinador), de la Diputació de Girona, de Forestal Catalana, de la Generalitat de Catalunya i del Zoo de Barcelona, totes elles sòcies del projecte, han estat treballant durant els darrers dos anys per aconseguir-ho. Va ser una gran satisfacció constatar a la tardor de l'any passat (2016) que el programa *Life* per a la protecció del tritó del Montseny havia sigut finalment atorgat. I a la primera!

És molt possible que influís en la decisió la qualitat de l'àmbit d'actuació del projecte: el Parc Natural del Montseny, reserva mundial de la Biosfera des del 2011. El massís del Montseny és un espai de paisatges mediterranis i centreeuropeus, a tocar de pobles i grans ciutats i amb un gran i sorprenent biodiversitat, ja que té més de 8.400 espècies censades.

La durada del programa *Life* és de més de quatre anys, des del 1 d'octubre del 2016 fins el 31 de desembre del 2020 i el pressupost total del projecte és 2.971.276 euros, del qual el 60% (1.782.764 euros) són proporcionats per la Unió Europea i el 40% restant (1.188.512 euros) per les entitats implicades en el projecte.

Accions de conservació

L'objectiu principal és millorar l'estat de conservació del tritó del Montseny i del seu hàbitat, el bosc de ribera d'alguns torrents de muntanya del massís. Per assolir aquest objectiu el projecte desenvolupa prop d'una cinquantena d'accions.

Les accions preparatòries són les que han sigut necessàries per al bon desenvolupament de les posteriors accions del programa *Life*: l'avaluació genètica de la població, treballs per determinar les causes d'algunes anomalies observades en la salut dels animals captius, desenvolupament tècnic dels aquaris i la informació del als propietaris particulars que es poden veure afectats per les accions de protecció de l'hàbitat.

Vista panoràmica del Montseny. Foto: Jordi Fàbregas.

Accions de sensibilització i difusió del projecte

Fa anys, quan es van començar a fer els primers plans de conservació d'espècies en perill, sovint s'oblidava la part informativa, divulgativa i de sensibilització de la població que convivia a l'hàbitat de l'espècie afectada. Això va implicar el fracàs de no pocs d'aquests plans inicials. El programes *Life* de la UE donen gran importància a les accions de sensibilització per la qual cosa al *Life* del tritó del Montseny hi ha previstes accions en aquest sentit per divulgar el projecte en l'àmbit local, català, estatal i internacional, mitjançant un web –www.lifetritomontseny.eu– i a les xarxes socials –[#LifeTritoMontseny](https://twitter.com/LifeTritoMontseny).

L'adreça de contacte informatiu és lifetrito@diba.cat.

El desenvolupament de la campanya d'educació ambiental i informativa del *Life* del tritó del Montseny tindrà lloc tant als municipis del parc, on s'establirà una exposició itinerant, com al zoo de Barcelona, on es construirà un aula didàctica annexa a la sala de cria dels tritons. També hi ha previst un programa educatiu per a les escoles dels municipis propers al parc per visitar el zoo, on podran veure directament els tritons i fer-hi activitats educatives interactives. També s'organitzaran jornades tècniques i es faran publicacions científiques i divulgatives sobre el tritó.

El projecte compren la compra de terrenys privats o compensació del dret d'ús on hi ha poblacions de tritó amb amenaces evidents de deteriorar-se i sense possibilitats de millorar el seu estat de conservació. També ha calgut posar en marxa acords de custòdia del territori amb els propietaris privats, amb la finalitat d'assegurar l'ús i l'explotació de manera sostenible dels recursos i els valors naturals de l'àmbit territorial del tritó, enfocat bàsicament a la millora del bosc de ribera i l'ús de l'aigua.

L'elaboració del Pla de Conservació del tritó del Montseny suposa incloure'l dins de la Directiva d'Habitats de la Unió Europea. En ser una espècie de nou descobriment, fins ara el tritó del Montseny no estava citat expressament a la directiva relativa a la conservació dels hàbitats naturals, la fauna i la flora europees.

S'ha previst remodelar els sistemes de captació i distribució d'aigua tant municipals com de masies i explotacions per assegurar un cabal ecològic mínim a les èpoques de sequera, així com posar en marxa filtres verds per a les aigües residu-

A la pàgina anterior, un exemplar jove de tritó de Montseny, en el seu hàbitat natural. En aquesta pàgina, a sobre, l'entorn habitual del tritó al Montseny: torrent entre un bosc de faigs. Foto: Fèlix Amat.

als de masies i explotacions ramaderes i agràries per evitar els abocaments que puguin perjudicar la qualitat de l'aigua dels torrents.

Hàbitat riberenc

També cal fer accions per eliminar l'efecte barrera en la connectivitat dels torrents que ofereixen moltes de les infraestructures vials actuals, millorar l'hàbitat de ribera autòcton i promoure bones pràctiques forestals. Es tracta de restaurar l'hàbitat riberenc recuperant la seva vegetació arbòria autòctona i evitar l'erosió que provoca un augment de la sedimentació als torrents que resulta letal per als tritons.

Pel que fa a la cria en captivitat, el programa *Life* preveu duplicar la capacitat dels centres de cria de Torreferrusa, Pont de Suert i del Zoo de Barcelona, amb l'objectiu d'obtenir prou exemplars per ampliar la seva distribució al medi natural.

Seguiment de l'impacte del projecte

El programa inclou el seguiment eficient de l'impacte de les accions del projecte. Si amb alguna cosa són estrictes les autoritats científiques que atorguen els projectes *Life* és amb la demanda d'un seguiment continuat de l'impacte de les accions empreses pels projectes. És per això que cal fer un seguiment tècnic de les accions fetes per a un ús sostenible i responsable de l'aigua i de les millores de l'hàbitat. Es tracta de confirmar que les obres donen els resultats previstos i aplicar mesures en cas que s'observin resultats no desitjats.

Cal fer seguiment de les poblacions del tritó, tant de les naturals com de les reintroduïdes. És necessari fer un recompte periòdic de les poblacions al llarg del projecte. L'acció també permetrà augmentar el coneixement científic per millorar la conservació i redirigir la reintroducció de nous exemplars si escau.

També és necessari vigilar les malalties infeccioses en els amfibis del parc natural del Montseny i comprovar el bon estat de salut de les poblacions salvatges d'amfibis i l'absència de malalties infeccioses emergents que podrien extingir les poblacions del tritó.

Manel Aresté és el conservador del Terrari del Parc Zoològic de Barcelona.